

МОДЕЛІ КОМУНІКАТИВНОГО ПРОЦЕСУ В СУЧАСНІЙ ПСИХОЛОГІЇ ТА ЇХНІЙ ПОТЕНЦІАЛ У ПОЯСНЕННІ ДІАЛОГІЧНОСТІ СПІЛКУВАННЯ

В статті аналізуються моделі комунікативного процесу, котрі знайшли визнання в сучасній психології. Мета статті – визначити потенціал цих моделей у поясненні діалогічності спілкування та визначити понятійне поле дослідження діалогу у світлі сучасних теоретичних підходів.

Постановка та обґрунтування актуальності теми

Вивчення комунікативних процесів надзвичайно цікавить сучасних психологів. В університетах України викладаються відповідні курси зі спілкування та комунікації, що є частиною курсу соціальної психології, а також різноманітні курси як тренінгового характеру, так і теоретичного плану. Водночас при розробці теми, як у дослідницькому аспекті, так і прикладному, повільно відбувається оновлення концептуальних підходів минулого та формування нових. Внаслідок цього класичні моделі комунікації переживають «забуття», а сучасні оновлені теоретичні моделі мають частковий фрагментарний характер. Важливо, що останнім часом сформувались міждисциплінарні підходи до аналізу комунікації. Таким чином, *аналіз теоретичних підходів, їх порівняння та визначення можливостей у поясненні суттєвих сторін спілкування є актуальною проблемою.*

Аналіз досліджень та публікацій

Підходи до вивчення комунікації дедалі більше диференціюються, і визначення нюансів розрізнення стає доступним лише експертам. Трудність полягає в тому, що за подібності термінології (при єдиному понятійному тезаурусі), підходи все ж різні та визначають у якості пріоритетних різні аспекти спілкування.

В історичному аспекті вивчення проблеми можна виокремити, як це роблять окремі науковці [1], три основні підходи: інформаційний (орієнтований на передачу та прийняття інформації), реляційний (що акцентує взаємозумовленість спілкування та взаємовідносин); інтеракційний (спрямований на дослідження інтеракції).

Інформаційні підходи активно розвивались у 1930–1940 роки. В центрі уваги дослідників перебувала передача реальних повідомлень між окремими людьми, спільнотами, технічними за-

собами. У процесі дослідження відповідно розглядалися такі процеси:

1. Зміст інформації (яким чином формується, структурується та як трансформується за допомогою різних символів у слова, образи, жести тощо). Як основні вирізнялися процеси кодування та декодування інформації.
2. Людина як своєрідне повідомлення, елементами якого є її тіло, очі, руки, обличчя, рухи, а інформація як процес, в якому виявляються та спрямовуються думки, емоції, настанови.

Соціальний психолог А. Л. Журавльов слушно вказує, що в основі такого підходу є прийняття аристотелівської та ньютонівської картини світу, відповідно до якої існує нейтральний простір, де взаємодіють дискретні об'єкти обмеженого об'єму [1].

В контексті інформаційного підходу розгорнулися дослідження відомої моделі К. Шеннона та В. Вівера (1949), у якій розглядалися процеси кодування та декодування повідомлень за допомогою різних знаків, символів, зображень, кодів, мов. У початковій моделі розглядалися такі п'ять елементів:

1. Джерело інформації;
2. Передача інформації (шифратор);
3. Канал для передачі сигналів;
4. Приймач інформації (дешифратор);
5. Отримувач інформації (місце отримання інформації).

Всі елементи розглядалися як організовані в лінійному порядку. З часом схема почала ускладнюватися. В неї були введені повідомлення (а не тільки джерело), зворотний зв'язок (як відгук отримувача інформації, що впливає на подальший процес кодування та передачі інформації), шум (перешкоди та спотворення в повідомленні під час його проходження по каналах), надлишковість або дублювання (додаткові повтори в кодуванні з метою дедалі коректнішого декодування), фільтри (трансформери – перетворювачі повідомлень у пунктах отримання інформації,

коли вона потрапляє до шифратора чи дешифратора). Ця модель була простою, лінійною, наочною, добре узагальнювала процеси комунікації, давала змогу їх операціонально представляти. Разом з тим її простота була причиною того, що дослідники активно шукали інші підходи, недооцінивши її, та спрямували свої зусилля для дослідження комунікації у більш складно організованих соціальних умовах (в міжособистих стосунках, в діадах, в умовах руху інформації в реальних соціальних групах). Тож у 1960 р. Ірвінг Гофман запропонував модель комунікаційного обміну, в якій розглянув такі нові елементи комунікації:

Комунікаційні умови, або умови спілкування, котрі встановлюються в конкретних ситуаціях соціальної взаємодії (опосередкована – безпосередня, пряма – непряма, симетрична – несиметрична передача повідомлень);

Комунікативна поведінка, або стратегії спілкування, що ними послуговуються учасники спілкування у взаємодії один з одним.

Комунікативні обмеження (економічного, технічного, інтелектуального, емоційного плану), що обмежують використання певних стратегій учасниками;

Основи та критерії інтерпретації, що визначають способи сприйняття й оцінки людьми своєї поведінки стосовно один одного.

Паралельно з підходом І. Гофмана у 1960–1970-ті рр. розвивались **інтераційні підходи**. В їх контексті спілкування розглядається як трансакція з передачі інформації, як системно координовані окремі комунікативні акти. Зокрема, спілкування розглядається як ситуація спільної присутності, що взаємно встановлюється та підтримується людьми за допомогою різних форм поведінки і зовнішніх атрибутів (зовнішності, предметів, обстановки тощо). Управління ситуацією спільної присутності та її розвиток відбуваються незалежно від намірів партнерів по спілкуванню. Учасники спілкування контролюють ситуацію, допоки сприймають поведінку один одного, і не можуть уникнути постійної взаємокоординації. В цьому процесі здійснюється обмін повідомленнями, однак у контексті даного підходу дослідники вивчають насамперед організацію поведінки в різних соціальних контекстах і розуміють її більшою мірою як функцію самої ситуації взаємодії та соціальних відносин, а не як функцію особистісних мотиваційних чинників.

Інтераційний підхід ґрунтується на положеннях і поняттях загальної теорії систем (*система, динамічна рівновага, програма, саморегуляція*) та розглядає питання про те, якими засобами відбувається структурування й організація ситуації соціальної присутності з використан-

ням поведінкових засобів. У контексті цього підходу запропоновано такі теоретичні моделі:

Лінгвістична модель, запропонована на початку 1960-х рр. Р. Бйодвістелом для невербального спілкування. В ній стверджується, що, попри різноманіття взаємодій, цей процес утворюється з елементарного набору 50–60 рухів і поз тіла, що ними утворюються поведінкові акти подібно до того, як утворюються зі звуків слова, зі слів речення та фрази.

Модель соціальних навичок – автори М. Аргайл, А. Кендон (1967), – за змістом якої, спілкування є результатом наuczіння, комунікаційні акти, як і інші соціальні навички, формуються в індивідуальному досвіді шляхом проб та прорахунків, а згодом утворюють певну ієрархічну структуру.

Модель рівноваги (М. Аргайл, Дж. Дін, 1965) стверджує, що в спілкуванні учасники завжди прагнуть установити один щодо одного певний баланс різних форм своєї поведінки. Можна очікувати, що якщо одні учасники спілкування ініціюють поведінку А, то це завжди урівноважуватиметься поведінкою інших учасників, які застосують поведінку В (монолог змінить діалог, відповіді чергуватимуться запитаннями).

Програмна модель соціальної взаємодії (А. Шефлен, 1968). Загальна структура міжособової зустрічі чи ситуації взаємодії (синхронна, діахронна) зумовлена дією принаймні трьох програм: простої координації рухів, зміни активності в ситуаціях перешкод і невизначеності та комплексних завдань (мета спілкування, програма зміни та модифікації самих програм). Особа засвоює програми в конкретних групах, у культурах та спільнотах, що забезпечує взаємообмін поведінковим матеріалом. Дія кожної програми є відповідною змістовному контексту ситуації, конкретному завданню та соціальній організації.

Системна модель (А. Кендон, 1977) розглядає взаємодію як конфігурацію систем поведінки, кожна з яких керує певними аспектами міжособової трансакції. Зокрема, вже виокремлені та проаналізовані система керування обміном мовних повідомлень і система використання простору та території взаємодії.

Реляційний підхід, що його розвивають ще з середини 50-х років ХХ ст. (Р. Бйодвістел, 1968; Г. Бейтсон, 1973). Його основне положення стверджує, що соціальний контекст і людське оточення – це не умови і обставини, в яких розміщується інформація та відбувається взаємодія; вони утворюють системи спілкування та системи взаємовідносин. Спілкування – це позначення певної загальної системи взаємовідносин, що їх розвивають люди один щодо одного, оточення, тож інформацією слід вважати будь-яку змі-

ну в системі. Згідно з цим підходом, люди не просто спілкуються, передають інформацію, взаємодіють, вони самі є елементами більш глобальної екосистеми, до якої вони входять від народження і з якої не можуть вийти до кінця свого життя. Будь-який акт спілкування – це розвиток взаємовідносин, котрі існують на надіндивідуальному (трансактному) рівні. Природа взаємовідносин існує в процесі спілкування в реальному часі та просторі.

Виокремлені три напрями, як з'ясувалося, виявилися продуктивними та сприяли дослідженням і розвитку теорії комунікації в цілому, й зокрема становленню реляційного підходу та інших пов'язаних з ним підходів, у яких картина світу будується з урахуванням системного бачення (системної картини світу) і змінює дискретні моделі.

Серед нових можна вказати такі: теорія координованого управління значенням (Coordinated Management of Meaning) [Cronen, Pearce and Harris 1982]; теорія редукції невідомого (Uncertainty Reduction Theory) [Berger and Bradac 1982]; конструктивізм (Constructivism) [Delia, O'Keefe and O'Keefe 1982]; діалектична теорія (Dialectical Theory) [Baxter 1988]; теорія хибних очікувань (Expectancy Violations Theory) [Burgoon 1983] [2, 3, 4, 5, 6, 7, 8].

Тож, починаючи з 1980 рр., вивчення міжособової комунікації спрямовано на дослідження відносин і подачі та прийняття інформації повідомлень у їх контексті. В останні роки, починаючи з 1990-х, проявляються нові тенденції, розгортаються нові дослідження, що мають чітко виявлений прикладний характер (комунікація здоров'я, комунікація на робочому місці, комунікація в опосередкованих середовищах (mediated environments), комунікація в умовах різноманіття культур (cultural diversity)). Усталено досліджується сімейна комунікація та комунікація в малих групах.

Слід сказати, що між «класичними» підходами до комунікації (теорії 1930–1970-х рр.) та сучасними виникла суттєва відмінність у методичному аспекті. Якщо в дослідженнях 30-х і до 80-х років практикувалися передусім такі традиційні методи, як опитування та експеримент, гіпотези та статистична обробка даних, то в модерних дослідженнях щодали більше визнання у дослідників дістають якісні, герменевтичні та критичні методи дослідження (дослідження розуміння та інтерпретацій).

Виокремлення невирішених аспектів проблеми

В сучасних дослідженнях значно менше уваги стали приділяти вивченню діалогу та зворотного зв'язку, тобто при орієнтації на збагачення та

охоплення феноменології, підвищення ролі прикладного характеру дослідження, ускладнення базових моделей комунікації з поля уваги дослідників зникли феноменологія діалогу та зворотного зв'язку, саме ті аспекти, які принципово важливі для загальної оцінки комунікативного процесу, його специфіки та загальної ефективності.

В наукових публікаціях за останні роки натрапляємо на розробки, в яких проблему комунікації аналізовано на основі побутового знання та особистого досвіду їх авторів, а не на основі систематичного вивчення питання. Як відомо, настанови, які не ґрунтуються на раціональному осмисленні та досвіді досліджень, набувають характеру своєрідних міфів, сприймаються як священні прозріння. Щодо комунікації, то до вже поширених міфів можна віднести впевненість, що структура спілкування є трикомпонентною та включає лише комунікацію, соціальну перцепцію й інтеракцію, ігнорування діяльнісного процесу у вивченні спілкування та його системних чинників; містифікацію методів розвитку комунікативних навичок та їх спрощення. Слід зазначити, що методи, спрямовані як на вивчення спілкування, так і на розвиток міжособистісної взаємодії, основних комунікативних навичок у різних ситуаціях спілкування, є складним у технологічному аспекті завданням. Однак дослідники це ігнорують, тож кількість пропозицій прикладного спрямування набула непристойного характеру. Негативною тенденцією є й ігнорування рівня підготовки фахівців для виконання таких педагогічних завдань та недостатня наукова обґрунтованість більшості таких технологій розвитку.

Мета і завдання статті

Визначити понятійне поле діалогу на основі сучасних моделей комунікації та оцінити їх потенціал у поясненні діалогічності спілкування та прикладному аспекті.

Основний виклад матеріалу

Вже стало традиційним посилатися на дослідження Франка Данса в 1970-х роках, у якому дослідник проаналізував понад 120 визначень поняття комунікації та дійшов висновку, що дати загальнозживане визначення неможливо, це буде непосильне теоретичне завдання, і вихід вбачається у використанні так званої сім'ї понять. Наші пропозиції полягають у наступному. Сучасність ми розглядаємо як динамічну багатовекторну й різноаспектну систему комунікації, тож для її розуміння потрібні теоретичні пояснення діалогу, і будь-яких теоретичних дискурсів комунікації з урахуванням їх діалогічності та розвитку системи зворотного зв'язку.

У аналізі публікацій ми натрапляємо на розуміння комунікації в традиції інформаційного підходу – як обміну інформацією, продукування, сприйняття та інтерпретацію повідомлень (у когнітивному підході); як процесу репрезентації в символічному інтеракціонізмі (як підтримання та утвердження свого «Я», своєї ідентичності за допомогою символів і мови); як базово-визначального соціального процесу взаємодії зі створення, підтримки та змін нескінченних соціальних реальностей (у соціальному конструкціонізмі). Однак хоча провідна ідея сучасних підходів полягає в розумінні, що в комунікації процес подачі інформації є не основним, а підпорядкованим творенню єдності (спільності, цілісності) через взаємодію спільного розуміння ситуації, (деякої міри порозуміння), то необхідність доповнення теоретичних моделей критерієм діалогічності видається закономірним подальшим кроком їх розвитку.

Можна розглянути таку типову ситуацію. В спілкуванні розуміння може бути досить абстрактним і віддаленим. Наприклад, партнери хочуть порозуміння, однак лише як деякої мети-результату, а реально повністю одержимі лише власним розумінням, власними поглядами. При цьому на усвідомленому рівні бажають зберігати взаємини, шукати «спільного» виходу. В концептуалізації комунікації є необхідним поняття створення чого спільного – смислу (meaning): особистісного (individual meaning), узгодження смислів (coordination of meaning), спільного смислу (shared meaning) та творення спільного смислу (sharing meaning). Цей спільний смисл відрізняється від того індивідуального психологічного утворення окремої особи, яке є складним для усвідомлення й об'єктивації, це взаємне утворення, породжене взаємодією «смысл щодо іншого» (meaning with others) [5, 254]. Процес комунікації відповідно має визначатися як процес спільного творення та узгодження смислів з урахуванням не лише інтерактивності, а й діалогічності.

У результаті зусиль психологів утвердилося майже загальноприйняте розуміння, що розмови – це не щось другорядне. В сучасному суспільному дискурсі утвердилась ідеологія діалогічності, чому достатньо доказів, однак наступний крок – встановлення специфічності завдань, які вирішуються в різних діалогічних просторах, формування їх «концептосфери» (термін Д. С. Лихачова) та технологій, в яких обов'язковими є системи діалогічності та зворотного зв'язку. В контексті сказаного слід враховувати багатовимірність процесів комунікації, провести їх класифікацію та встановити відповідні понятійні концептосфери різних типів діалогічних просторів, звісно насамперед суспільно важливих.

Понятійне поле дослідження діалогу можна початково представити так: класифікація комунікативних ситуацій, їх специфічність, концептосфера, умілість комунікативного партнерства (набір ефективних дій вербального та невербального характеру), системна комунікативна рефлексивність (вимоги до усвідомлення), культурна специфічність українського соціуму в комунікативних процесах.

Комунікація має розглядатися як тривалий процес, що розгортається в часі. Необхідно визначити поняття, що окреслюють процесуальність комунікації (її плінність у часі та просторі; у варіантах як «тут і зараз», так і у вигляді виходу «за межі тут і зараз», тобто такої комунікації, що вбирає і минуле-теперішнє-майбутнє).

Створення понятійного поля діалогу необхідне для того, щоб чітко акцентувати закономірності та природу комунікації, її суттєві сторони і перейти до визначення специфічності окремих комунікативних ситуацій. Зокрема в аспекті класифікації комунікативних ситуацій можемо вказати на низку досить актуальних: ситуації переконання в комунікації, ситуації з невербальною комунікацією, управління конфліктом, комунікація, опосередкована комп'ютером та телефоном; комунікація переговорів та формування домовленостей, психотерапевтичні ситуації підтримки, ситуація інтимного спілкування (ситуація довіри), освітня комунікація, медіа-комунікації, ситуація політичних дебатів, врешті, також і криміналізовані комунікаційні ситуації (обман, шантаж, насильство). Не буде зайвою класифікація комунікативних ситуацій буденного спілкування (ситуація довіри чи суперечки, узгодженості, сімейної сварки чи встановлення миру тощо). Можливо, в інших випадках ми можемо розвивати інтерпретації, в яких комунікація виступатиме як емоційний процес, або як процес репрезентації свого «Я» (своєї ідентичності). Розвиток класифікації може бути спрямований на окремі сфери суспільного життя, професійного, особистого, дружби, кохання, сім'ї, з урахуванням різних соціальних контекстів, культурних, міжкультурних, професійних, гендерних тощо.

В кожному типі ситуацій наявна своєрідна концептосфера, своєрідна система майстерності, необхідна міра комунікативної рефлексивності, правила зворотного зв'язку та відповідна технологія діалогічності. В цілому всі перераховані виміри утворюють певну єдність завдяки дії метапозацій, що утримують кожну специфічну комунікативну ситуаційну систему. Природу цих системних метапринципів (каркас, що тримає всю конструкцію) пояснити досить складно, оскільки питання лежить у площині природи соціально-психологічної реальності та її інтерпретації.

В понятійне поле необхідно ввести базові положення теорії комунікації, включити узагальнену лінійну модель і моделі інтеракції та трансакції. Відповідно до лінійної моделі комунікацію презентують як процес впливу, як продукцію повідомлення та його комунікацію. Відповідно до моделі інтеракції комунікацію слід представити як взаємодію між партнерами із необхідними вимогами зворотного зв'язку між ними.

Одним із необхідних понять для визначення є вплив, оскільки в найпростішому вимірі комунікація зазвичай визначається як вплив (зумисний, цілеспрямований чи ні). В комунікаційних ситуаціях іншого типу важливо налагодження та досягнення взаєморозуміння, оперування особистісними смислами, що знову є можливим лише за умови активного використання зворотного зв'язку. Тобто наступними понятійними акцентами, окрім зазначених впливу та зворотного зв'язку, є історія стосунків (або історія комунікативної ситуації), контекст. Поняття контексту залежить від типу комунікативної ситуації. Наприклад, при прагненні до особистісного розуміння партнерів контекстом стають взаємовідносини, їх історія.

Ситуації комунікації можуть виходити за межі актуального, коли повідомлення має значення не лише в актуальному моменті, а може мати віддалені наслідки. Висловлювання в актуальному часі зберігають в основі весь досвід спілкування, врешті все наше життя, весь досвід соціальної взаємодії. Тож часові виміри та трансформації теж повинні стати елементами діалогічного понятійного поля.

Адже відокремленість індивідуального «Я» є лише ілюзією окремої особи як партнера по спілкуванню. Індивідуальне «Я» в окремі миті спілкування є водночас колективним «Я», котре репрезентує наші відносини з іншими людьми, з тими, з ким пов'язані у житті. Як зазначав М. Бахтін, «кожне висловлювання – це ланка в дуже складно організованому ланцюгу інших повідомлень» [9, 247]. Навіть діадність конкретних комунікативних епізодів, не повинна спричинювати до того, що ми забуваємо трансактивний рівень, коли кожен з нас є носієм «багатьох інших», або, за висловом М. Бахтіна, своєрідним «мовним колективом» [9, 246]. Вступаючи у спілкування, освічений, компетентний комунікатор має сповнитись якоюсь мірою цього нового розуміння. До сьогодні великий вплив на прикладному рівні здійснюють ряд публікацій [9; 10], а більшість прикладних пропозицій тримаються на понятійних полях, сформованих Г. М. Андреевою, О. М. Леонтьєвим. Однак нові пропозиції мають уже іншу теоретичну спрямованість і диктують нове понятійне поле і для практичної психології [11]. Таким чином, слід

провести надалі певний відбір понять (характеристик), що відображають як часові параметри спілкування, так і його соціально-історичну природу. В даний момент ми можемо це зробити, лише окресливши «ідеологію» наших пропозицій. Тож відповідно до запропонованої моделі понятійного поля слід визначити і специфічні типи діалогічності, які повинні враховувати специфіку комунікативних ситуацій. Діалог в узагальненому вигляді – це елемент специфічної комунікативної ситуації, що є відповідним її «метаідеології», суті та моделюється відповідно до закономірностей комунікативної ситуації. Діалог – це багаторівневий комунікативний процес, тому важливо розглядати його з урахуванням часового параметру, в процесуальному відношенні, як соціально-обумовлений процес. У розгляді діалогу мають значення такі параметри:

1. Контактні (миттєві, об'єктні) чи розвинуті (суб'єктні) стосунки.
2. Унормування контактності, формування норм та конвенцій.
3. Різноманіття інформації (використання знань про соціальні ролі та культурно етнічних знань щодо культур, до яких належать партнери).
4. Міра опосередкованості.

Діалогічність спілкування визначається свідомою зорієнтованістю на партнерів, які перебувають у суб'єкт-суб'єктних чи суб'єкт-об'єктних стосунках і розвивають їх з визначеною метою.

Висновки

У дослідженні комунікативних процесів відбувається перехід від класичних моделей (простих, лінійних, прозорих, наочних, безпроблемно операціоналізованих) до всеосяжних метатеоретичних моделей реляційного та інтерактивного спрямування. В контексті оновлення підходів повинна розвиватися парадигма діалогічного підходу.

Діалог виступає як багатоаспектний та багаторівневий комунікативний процес, чим можна пояснити різноманіття методологічних та теоретичних підходів до його пояснення. Специфічність діалогу та критерії його ефективності визначаються типом комунікативної ситуації, елементом якої він є.

Для розуміння дискурсів та діалогів сучасності необхідні подальші дослідження та розвиток освітнього процесу з урахуванням розвинутої діалогічної парадигми. Парадигма діалогічності сприятиме розумінню природи різних суспільно важливих видів комунікації, їх різноманітних вимірів та сприятиме конструктивному спрямуванню суспільних та освітніх процесів на науковій основі.

1. Журавлев А. Л. Социальная психология / А. Л. Журавлев, В. А. Соснин, М. А. Красников. – М. : Форум, Инфра, 2008. – 416 с.
2. Interpersonal Communication Research : Advances Through Meta-Analysis / Ed. by M. Allen, R. Preiss, B. Gayle & N. Burrell. – N. J. : Lawrence Erlbaum, 2002.
3. Baxter L. Locating the Social in Interpersonal Communication / L. Baxter // Communication : Views from the Helm for the 21st Century / Ed. by J. Trent. – Boston: Allyn and Bacon, 1998. – P. 60–64.
4. Gergen K. Realities and Relationships: Soundings in Social Construction / K. Gergen. – Cambridge, MA : Harvard University Press, 1994.
5. Gergen K. J. Social Construction in Context / K. J. Gergen. – L. : Sage, 2001.
6. Handbook of Interpersonal Communication / Ed. by M. Knapp, J. Daly. – 3rd ed. – Thousand Oaks, CA : Sage, 2002.
7. Littlejohn S. Theories of Human Communication. – 7th ed. / S. Littlejohn. – Albuquerque, NM : Wadsworth, 2002.
8. Wood J. Interpersonal Communication – Everyday Encounters. – 4th ed. / J. Wood. – Wadsworth, 2004.
9. Бахтин М. М. Проблема речевых жанров // Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1979.
10. Леонтьев А. А. Психология общения. – 2-е изд. / А. А. Леонтьев. – М. : Смысл, 1997.
11. Матяш О. И. Что такое коммуникация и нужно ли нам коммуникативное образование / О. И. Матяш // Сибирь. Философия. Образование : Альманах. – Вып. 6. – Новокузнецк : Институт повышения квалификации, 2002. – С. 36–47.

V. Gordienko

MODELS OF COMMUNICATIONS PROCESS IN MODERN PSYCHOLOGY AND THEIR EXPLANATIONS POTENCY FOR DIALOGUES CONTACTS

The article presents models of communications process, which are generally recognized in modern psychology. Final goal of article is explanation potency of modern models for dialogues contacts and relations and determine the conceptions field for research of dialogue by using of modern communication models.